

PAPER-II
SANSKRIT

Signature and Name of Invigilator

1. (Signature) _____
(Name) _____
2. (Signature) _____
(Name) _____

OMR Sheet No. :
(To be filled by the Candidate)

Roll No.

--	--	--	--	--	--	--	--

(In figures as per admission card)

Roll No. _____
(In words)

J A 0 2 5 1 7

Time : 1 ¼ hours]

[Maximum Marks : 100

Number of Pages in this Booklet : 8

Number of Questions in this Booklet : 50

Instructions for the Candidates

1. Write your roll number in the space provided on the top of this page.
2. This paper consists of fifty multiple-choice type of questions.
3. At the commencement of examination, the question booklet will be given to you. In the first 5 minutes, you are requested to open the booklet and compulsorily examine it as below :
 - (i) To have access to the Question Booklet, tear off the paper seal on the edge of this cover page. Do not accept a booklet without sticker-seal and do not accept an open booklet.
 - (ii) **Tally the number of pages and number of questions in the booklet with the information printed on the cover page. Faulty booklets due to pages/questions missing or duplicate or not in serial order or any other discrepancy should be got replaced immediately by a correct booklet from the invigilator within the period of 5 minutes. Afterwards, neither the Question Booklet will be replaced nor any extra time will be given.**
 - (iii) After this verification is over, the Test Booklet Number should be entered on the OMR Sheet and the OMR Sheet Number should be entered on this Test Booklet.
 - (iv) The test booklet no. and OMR sheet no. should be same. In case of discrepancy in the number, the candidate should immediately report the matter to the invigilator for replacement of the Test Booklet / OMR Sheet.
4. Each item has four alternative responses marked (1), (2), (3) and (4). You have to darken the circle as indicated below on the correct response against each item.
Example : ① ② ● ④
where (3) is the correct response.
5. Your responses to the items are to be indicated in the **OMR Sheet given inside the Booklet only**. If you mark your response at any place other than in the circle in the OMR Sheet, it will not be evaluated.
6. Read instructions given inside carefully.
7. Rough Work is to be done in the end of this booklet.
8. If you write your Name, Roll Number, Phone Number or put any mark on any part of the OMR Sheet, except for the space allotted for the relevant entries, which may disclose your identity, or use abusive language or employ any other unfair means, such as change of response by scratching or using white fluid, you will render yourself liable to disqualification.
9. You have to return the Original OMR Sheet to the invigilators at the end of the examination compulsorily and must not carry it with you outside the Examination Hall. You are, however, allowed to carry original question booklet on conclusion of examination.
10. Use only **Black Ball point pen**.
11. Use of any calculator or log table etc., is prohibited.
12. There is no negative marks for incorrect answers.

परीक्षार्थियों के लिए निर्देश

1. इस पृष्ठ के ऊपर नियत स्थान पर अपना रोल नम्बर लिखिए ।
2. इस प्रश्न-पत्र में पचास बहुविकल्पीय प्रश्न हैं ।
3. परीक्षा प्रारम्भ होने पर, प्रश्न-पुस्तिका आपको दे दी जायेगी । पहले पाँच मिनट आपको प्रश्न-पुस्तिका खोलने तथा उसकी निम्नलिखित जाँच के लिए दिये जायेंगे, जिसकी जाँच आपको अवश्य करनी है :
 - (i) प्रश्न-पुस्तिका खोलने के लिए पुस्तिका पर लगी कागज की सील को फाड़ लें । खुली हुई या बिना स्टीकर-सील की पुस्तिका स्वीकार न करें ।
 - (ii) **कवर पृष्ठ पर छपे निर्देशानुसार प्रश्न-पुस्तिका के पृष्ठ तथा प्रश्नों की संख्या को अच्छी तरह चैक कर लें कि ये पूरे हैं । दोषपूर्ण पुस्तिका जिनमें पृष्ठ/प्रश्न कम हों या दुबारा आ गये हों या सीरियल में न हों अर्थात् किसी भी प्रकार की त्रुटिपूर्ण पुस्तिका स्वीकार न करें तथा उसी समय उसे लौटाकर उसके स्थान पर दूसरी सही प्रश्न-पुस्तिका ले लें । इसके लिए आपको पाँच मिनट दिये जायेंगे । उसके बाद न तो आपकी प्रश्न-पुस्तिका वापस ली जायेगी और न ही आपको अतिरिक्त समय दिया जायेगा ।**
 - (iii) इस जाँच के बाद प्रश्न-पुस्तिका का नंबर OMR पत्रक पर अंकित करें और OMR पत्रक का नंबर इस प्रश्न-पुस्तिका पर अंकित कर दें ।
 - (iv) प्रश्न पुस्तिका नं. और OMR पत्रक नं. समान होने चाहिए । यदि नंबर भिन्न हों, तो परीक्षार्थी प्रश्न-पुस्तिका / OMR पत्रक बदलने के लिए निरीक्षक को तुरंत सूचित करें ।
4. प्रत्येक प्रश्न के लिए चार उत्तर विकल्प (1), (2), (3) तथा (4) दिये गये हैं । आपको सही उत्तर के वृत्त को पेन से भरकर काला करना है जैसा कि नीचे दिखाया गया है :
उदाहरण : ① ② ● ④
जबकि (3) सही उत्तर है ।
5. प्रश्नों के उत्तर केवल प्रश्न पुस्तिका के अन्दर दिये गये OMR पत्रक पर ही अंकित करने हैं । यदि आप OMR पत्रक पर दिये गये वृत्त के अलावा किसी अन्य स्थान पर उत्तर चिह्नित करते हैं, तो उसका मूल्यांकन नहीं होगा ।
6. अन्दर दिये गये निर्देशों को ध्यानपूर्वक पढ़ें ।
7. कच्चा काम (Rough Work) इस पुस्तिका के अन्तिम पृष्ठ पर करें ।
8. यदि आप OMR पत्रक पर नियत स्थान के अलावा अपना नाम, रोल नम्बर, फोन नम्बर या कोई भी ऐसा चिह्न जिससे आपकी पहचान हो सके, अंकित करते हैं अथवा अभद्र भाषा का प्रयोग करते हैं, या कोई अन्य अनुचित साधन का प्रयोग करते हैं, जैसे कि अंकित किये गये उत्तर को मिटाना या सफेद स्याही से बदलना तो परीक्षा के लिये अयोग्य घोषित किये जा सकते हैं ।
9. आपको परीक्षा समाप्त होने पर मूल OMR पत्रक निरीक्षक महोदय को लौटाना आवश्यक है और परीक्षा समाप्ति के बाद उसे अपने साथ परीक्षा भवन से बाहर न लेकर जायें । हालाँकि आप परीक्षा समाप्ति पर मूल प्रश्न-पुस्तिका अपने साथ ले जा सकते हैं ।
10. काले बाल प्वाइंट पेन का ही इस्तेमाल करें ।
11. किसी भी प्रकार का संगणक (कैलकुलेटर) या लाग टेबल आदि का प्रयोग वर्जित है ।
12. गलत उत्तरों के लिए कोई नकारात्मक अंक नहीं हैं ।

SANSKRIT
संस्कृत
PAPER – II
प्रश्नपत्रम् – II

Note : This paper contains **fifty (50)** objective type questions of **two (2)** marks each.
All questions are compulsory.

सूचना : इस प्रश्नपत्र में **पचास (50)** बहु-विकल्पीय प्रश्न हैं । प्रत्येक प्रश्न के **दो (2)** अंक हैं । **सभी** प्रश्न अनिवार्य हैं ।

सूचना : अस्मिन् प्रश्नपत्रे **पञ्चाशत् (50)** बहुविकल्पीयाः प्रश्नाः सन्ति । प्रत्येकं प्रश्नस्य **अङ्कद्वयं** वर्तते । **सर्वे** प्रश्नाः अनिवार्याः ।

1. अधस्तनेषु उचितसम्बन्धयुतं विकल्पं चिनुत –

- (1) द्यावाचिदस्मै पृथिवी नमेते.... । – अग्निदेवता
- (2) यस्य ब्रह्मवर्धनं यस्य सोमः..... । – सोमसूक्तम्
- (3) राजन्तमध्वराणां गोपामृतस्य दीदिविम्..... । – रुद्रदेवता
- (4) ता वां वस्तून्युश्मसि गमध्ये यत्र गावो भूरिशृङ्गा अयासः । – विष्णुसूक्तम्

2. अधस्तनयुग्मानां समुचितां तालिकां चिनुत –

(a) पुराणि देवि युवति पुरन्धिरनु व्रतं चरसि विश्ववारे....	(i) इन्द्रसूक्तम्
(b) स नः पितेव सूनवेऽग्ने सूपायनो भव.....	(ii) विष्णुसूक्तम्
(c) यः पृथिवीं व्यथमानामदृंहद्यः पर्वतान्प्रकुपितौ अरम्णात्...	(iii) उषस्सूक्तम्
(d) तदस्य प्रियमभिपाथो अश्यां नरो यत्र देवयवो मदन्ति...	(iv) अग्निसूक्तम्
- (a) (b) (c) (d)
- (1) (iii) (iv) (i) (ii)
 - (2) (iv) (i) (iii) (ii)
 - (3) (i) (iii) (ii) (iv)
 - (4) (ii) (iv) (i) (iii)

3. “नाहं वेद भ्रातृत्वं नो स्वसृत्वमिन्द्रो विदुरङ्गिरसश्च घोराः” इति मन्त्रांशो वर्तते –

- (1) विश्वामित्र – नदीसूक्ते
- (2) सरमा – पणिसूक्ते
- (3) यम – यमीसूक्ते
- (4) पुरुरवा – उर्वशीसूक्ते

4. “को दम्पती समनसा वि यूयोदध यदग्निः श्वशुरेषु दीदयत्” इति मन्त्रांशो वर्तते –

- (1) सरमा – पणिसूक्ते
- (2) विश्वामित्र – नदीसूक्ते
- (3) पुरुरवा – उर्वशीसूक्ते
- (4) यम – यमीसूक्ते

5. अधस्तनेषु सामवेदस्य ब्राह्मणमस्ति –

- (1) शांखायनब्राह्मणम्
- (2) कौषीतकिब्राह्मणम्
- (3) षड्विंशब्राह्मणम्
- (4) तैत्तिरीयब्राह्मणम्

6. “अन्धन्तमः प्रविशन्ति येऽविद्यामुपासते / ततो भूय इव ते तमो ये उ विद्यायां रताः” सन्दर्भोऽयं वर्तते –
- (1) कठोपनिषदि (2) ईशोपनिषदि
(3) श्वेताश्वतरोपनिषदि (4) बृहदारण्यकोपनिषदि
7. “सृष्ट्युत्पत्तिकाल एव वेदानामुत्पत्तिकालः” इति कः स्वीकरोति ?
- (1) मेक्डानलः (2) मैक्षमूलरः
(3) एम. विन्टरनिट्जः (4) महर्षिदयानन्दः
8. अधस्तनयुग्मानां समुचितां तालिकां चिनुत –
- (a) कात्यायनशुल्बसूत्रम् (i) व्याकरणम्
(b) त्रिमुनि (ii) कृष्णयजुर्वेदः
(c) ऋक्तन्त्रप्रातिशाख्यम् (iii) शुक्लयजुर्वेदः
(d) आपस्तम्बगृह्यसूत्रम् (iv) सामवेदः
- (a) (b) (c) (d)
(1) (ii) (i) (iii) (iv)
(2) (iii) (i) (iv) (ii)
(3) (ii) (iii) (i) (iv)
(4) (ii) (i) (iv) (iii)
9. वेदानां विकृतिपाठः कतिविधः ?
- (1) त्रिविधः (2) पञ्चविधः
(3) अष्टविधः (4) नवविधः
10. द्विविधो विभाजनक्रमो वर्तते –
- (1) अथर्ववेदस्य (2) ऋग्वेदस्य
(3) ईशोपनिषदः (4) कठोपनिषदः
11. शुक्लयजुर्वेदस्य कति शाखाः समुपलभ्यन्ते ?
- (1) 4 (2) 3
(3) 5 (4) 2
12. अधस्तनयुग्मानां समुचितां तालिकां चिनुत –
- (a) पिङ्गलः (i) ज्योतिषम्
(b) शुल्बसूत्राणि (ii) निरुक्तम्
(c) लगधः (iii) छन्दः शास्त्रम्
(d) तदिदं विद्यास्थानं व्याकरणस्य कात्स्न्यं स्वार्थसाधकञ्च (iv) कल्पः
- (a) (b) (c) (d)
(1) (i) (iii) (iv) (ii)
(2) (iii) (i) (ii) (iv)
(3) (ii) (iv) (iii) (i)
(4) (iii) (iv) (i) (ii)

13. महत् किमस्ति ?
 (1) प्रकृति: (2) विकृति:
 (3) प्रकृतिविकृती (4) न प्रकृति: न विकृति:
14. 'तल्लिङ्गलिङ्गपूर्वकम्' लक्षणमिदं कस्य विद्यते ?
 (1) शब्दप्रमाणस्य (2) अनुमानप्रमाणस्य
 (3) प्रत्यक्षप्रमाणस्य (4) उपमानप्रमाणस्य
15. व्यक्तं कीदृग् न भवति ?
 (1) हेतुमत् (2) अव्यापि
 (3) अनाश्रितम् (4) सावयवम्
16. "तदैक्यप्रमेयस्य तत्प्रतिपादकोपनिषत्प्रमाणस्य च बोध्यबोधकभावः"
 (-) वेदान्तसारानुसारं लक्षणमिदं कस्यास्ति ?
 (1) अधिकारिणः (2) विषयस्य
 (3) सम्बन्धस्य (4) प्रयोजनस्य
17. 'समष्टिव्यष्ट्यभिप्रायेणैकमनेकमिति' उक्तिरियं वेदान्तसारे कस्य सन्दर्भेऽस्ति ?
 (1) विद्यायाः (2) अज्ञानस्य
 (3) अध्यारोपस्य (4) समाधेः
18. अज्ञानोपहितं चैतन्यं कीदृशं कारणं भवति ?
 (1) निमित्तकारणम् (2) उपादानकारणम्
 (3) निमित्तकारणम् उपादानकारणम् च (4) कीदृशमपि कारणम् न
19. वेदान्तसारानुसारं सूक्ष्मशरीराणि कति-अवयवानि भवन्ति ?
 (1) षोडशावयवानि (2) पञ्चदशावयवानि
 (3) सप्तदशावयवानि (4) त्रयोदशावयवानि
20. तर्कसङ्ग्रहानुसारं रूपं कतिविधम् ?
 (1) पञ्चविधम् (2) सप्तविधम्
 (3) षड्विधम् (4) नवविधम्
21. 'गौरश्वः पुरुषो हस्ती'त्यादिपदसमुदायः प्रमाणं कथं न भवति ?
 (1) योग्यताविरहात् (2) आकाङ्क्षाविरहात्
 (3) सान्निध्याभावात् (4) पदसमूहाभावात्
22. असाधारणधर्मः कस्य लक्षणम् ?
 (1) लक्षणस्य (2) उद्देशस्य
 (3) परीक्षायाः (4) आत्मनः

23. तर्कभाषायां 'प्रकरणसम'हेत्वाभासस्य काऽपरा सञ्ज्ञा ?
- (1) बाधितविषयः (2) सत्प्रतिपक्षः
(3) सब्यभिचारः (4) अनुपसंहारी
24. तर्कभाषानुसारं समवायिकारणं किम्भवति ?
- (1) गुणः (2) द्रव्यम्
(3) कर्म (4) सामान्यम्
25. 'पठति' इति क्रियापदं कीदृश्याः भाषायाः उदाहरणमस्ति ?
- (1) अयोगात्मिकायाः (2) प्रश्लिष्टयोगात्मिकायाः
(3) श्लिष्टयोगात्मिकायाः (4) अश्लिष्टयोगात्मिकायाः
26. ग्रीकभाषा कस्य परिवारस्य भाषा अस्ति ?
- (1) भारोपीय-परिवारस्य (2) सेमेटिक-परिवारस्य
(3) सूडानी-परिवारस्य (4) काकेशी-परिवारस्य
27. निम्नलिखितासु भाषासु का भाषा 'सतम्' वर्गस्य नास्ति ?
- (1) संस्कृतभाषा (2) ईरानीभाषा
(3) ग्रीकभाषा (4) फारसीभाषा
28. अंग्रेजी-भाषायाः सम्बन्धः कया भाषाशाखया अस्ति ?
- (1) कैल्टिकशाखया (2) जर्मनिकशाखया
(3) इटैलिकशाखया (4) ग्रीकशाखया
29. संस्कृतभाषायां निम्नलिखितेषु स्वरेषु कस्य स्वरस्य दीर्घो नास्ति ?
- (1) ऋकारस्य (2) अकारस्य
(3) इकारस्य (4) लृकारस्य
30. अन्त्यादलः पूर्ववर्णस्य का सञ्ज्ञा भवति ?
- (1) अपृक्तसञ्ज्ञा (2) उपधा-सञ्ज्ञा
(3) टि-सञ्ज्ञा (4) सर्वनामस्थानसञ्ज्ञा
31. निषेध-विकल्पयोः सञ्ज्ञा का ?
- (1) अपृक्तसञ्ज्ञा (2) विभाषासञ्ज्ञा
(3) उपधासञ्ज्ञा (4) प्रगृह्यसञ्ज्ञा
32. 'सुडनपुंसकस्ये'ति सूत्रेण का सञ्ज्ञा क्रियते ?
- (1) सर्वनामस्थानसञ्ज्ञा (2) निष्ठा सञ्ज्ञा
(3) प्रातिपदिकसञ्ज्ञा (4) पदसञ्ज्ञा

33. 'अनुविष्णु' इत्यत्र 'अव्ययं विभक्ति-समीप-समृद्धि' इत्यादिसूत्रेण कस्मिन् अर्थेऽव्ययीभावसमासः ?
- (1) समीपार्थे (2) असम्प्रत्यर्थे
(3) पश्चादर्थे (4) आनुपूर्व्यार्थे
34. 'व्यूढोरस्कः' इत्यत्र कीदृशः समासः ?
- (1) अव्ययीभावः (2) तत्पुरुषः
(3) द्वन्द्वः (4) बहुव्रीहिः
35. 'सर्पिषोऽपि स्याद्' इत्यत्र 'अपि' शब्दस्य कर्मप्रवचनीयसञ्ज्ञा कस्मिन् अर्थे भवति ?
- (1) सम्भावनाद्योतकतायाम् (2) अन्ववसर्गद्योतकतायाम्
(3) समुच्चयद्योतकतायाम् (4) पदार्थद्योतकतायाम्
36. 'अधिकरणवाचिनश्चे' ति सूत्रस्योदाहरणं किं भवति ?
- (1) राज्ञां मतः (2) द्विरहनो भोजनम्
(3) शब्दानामनुशासनमाचार्यस्य (4) इदम् एषाम् आसितम्
37. अधस्तनयुग्मानां समीचीनां तालिकां चिनुत
- (a) भासः (i) मालतीमाधवम्
(b) कालिदासः (ii) मृच्छकटिकम्
(c) भवभूतिः (iii) मालविकाग्निमित्रम्
(d) शूद्रकः (iv) पञ्चरात्रम्
- (a) (b) (c) (d)
(1) (iv) (iii) (i) (ii)
(2) (ii) (iii) (iv) (i)
(3) (iii) (iv) (ii) (i)
(4) (i) (ii) (iii) (iv)
38. शिशुपालवधमहाकाव्यस्य प्रथमसर्गस्य नाम भवति –
- (1) श्रीकृष्णगुणकीर्तनम् (2) नारदगुणकीर्तनम्
(3) कृष्णनारदसम्भाषणम् (4) नारदावतरणम्
39. सानुमत्याः उपाख्यानम् अभिज्ञानशाकुन्तले कस्मिन् अङ्के अस्ति ?
- (1) सप्तमे (2) षष्ठे
(3) पञ्चमे (4) चतुर्थे
40. आसु कस्याः उल्लेखो मेघदूते नास्ति –
- (1) रेवायाः (2) शिप्रायाः
(3) तुङ्गभद्रायाः (4) गन्धवत्याः

41. मृच्छकटिकम् इति कस्य रूपकस्य उदाहरणं भवति ?
 (1) नाटकस्य (2) प्रकरणस्य
 (3) व्यायोगस्य (4) समवकारस्य
42. कृतककोपवृत्तान्तः मुद्राराक्षसे कस्मिन्नङ्केऽस्ति ?
 (1) प्रथमे (2) द्वितीये
 (3) तृतीये (4) चतुर्थे
43. कालानुसारेण तालिकां चिनुत –
 (a) भारविः
 (b) भासः
 (c) कालिदासः
 (d) साहित्यदर्पणकारः विश्वनाथः
 (1) (a) (b) (c) (d)
 (2) (b) (a) (c) (d)
 (3) (c) (a) (b) (d)
 (4) (b) (c) (a) (d)
44. विश्वनाथमते हास्यं कतिविधं भवति ?
 (1) चतुर्विधम् (2) पञ्चविधम्
 (3) षड्विधम् (4) द्विविधम्
45. काव्यलक्षणविचारे “स्ववचनविरोधाद् अपास्तम्” इति कथनेन कस्य मतं विश्वनाथेन निराकृतम् ?
 (1) आनन्दवर्धनस्य (2) वामनस्य
 (3) मम्मटस्य (4) व्यक्तिविवेककारस्य
46. साहित्यदर्पणमते नीलवर्णः महाकालदेवतः रसः कः भवति ?
 (1) रौद्रः (2) वीरः
 (3) भयानकः (4) बीभत्सः
47. जातुकर्णीपुत्रः भवति –
 (1) भवभूतिः (2) कालिदासः
 (3) माघः (4) श्रीहर्षः
48. शाकुन्तले दुष्यन्तपुत्रस्य प्रथमं नाम किम् आसीत् ?
 (1) भरतः (2) सर्वदमनः
 (3) गौतमः (4) वातायनः
49. साहित्यदर्पणानुसारेण एषु कस्य रूपकमध्ये गणनं न भवति –
 (1) समवकारस्य (2) नाटिकायाः
 (3) प्रकरणस्य (4) प्रहसनस्य
50. एषु गतिसञ्ज्ञाविधायकं सूत्रं किमस्ति ?
 (1) ऊर्यादिच्चिडाचश्च (2) कुगतिप्रादयः
 (3) तत्रोपपदं सप्तमीस्थम् (4) एकविभक्ति चापूर्वनिपाते

Space For Rough Work